

Examen VMBO-GL en TL

2016

tijdvak 2
woensdag 22 juni
13:30 - 15:30 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Achter dit examen is een erratum opgenomen.

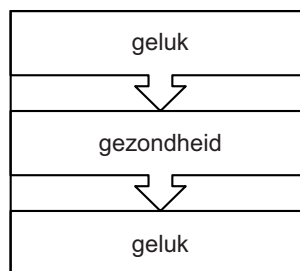
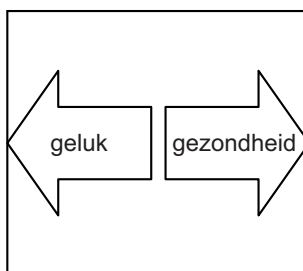
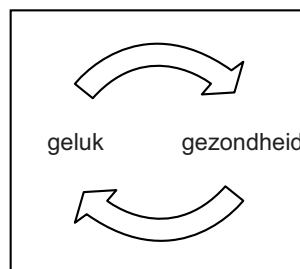
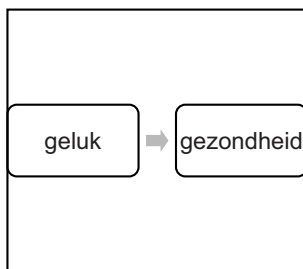
Dit examen bestaat uit 27 vragen, een samenvattingsopdracht en een schrijfoopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 53 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1

- 1p 1 Wat is het onderwerp van de tekst 'Lang zal die gelukkig leven'?
- A aandacht voor geluk in de gezondheidszorg
 - B invloed van geluk op het maken van keuzes
 - C tijd voor evidencebased geluk
 - D verband tussen geluk en gezondheid
- 1p 2 Uit welke alinea('s) bestaat de inleiding van deze tekst?
- 2p 3 "Maar hoe kan het dat geluk voor gezondheid zorgt?" (regels 23-24)
→ Welke twee verklaringen geeft de schrijver in de tekst voor het gegeven dat geluk voor gezondheid zorgt?
Gebruik per verklaring niet meer dan 10 woorden.
- 1p 4 "Geluk en gezondheid zijn op deze manier met elkaar verbonden (...)" (regels 48-50)
Welke afbeelding geeft het verband tussen geluk en gezondheid op de juiste manier weer?

- 1p 5 Hoe sluit alinea 5 aan op de alinea's 3 en 4?
Alinea 5
- A is een deel van een opsomming met de alinea's 3 en 4.
 - B noemt voorbeelden bij de alinea's 3 en 4.
 - C vormt een tegenstelling met de alinea's 3 en 4.
 - D vormt een uitwerking van de alinea's 3 en 4.

- 1p **6** Wat zegt Ruut Veenhoven over de vecht-of-vluchtmodus? (alinea 5)
Volgens hem is deze altijd
- A handig bij de opbouw van een immuunsysteem.
 - B handig bij het klaarmaken voor actie op korte termijn.
 - C schadelijk door het produceren van het stresshormoon cortisol.
 - D schadelijk door het verspillen van energie aan lichaamsactiviteiten.
- 1p **7** De alinea's 7 en 8 horen bij elkaar.
Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van alinea's 7 en 8 samen?
- A Effect geluk op lange termijn
 - B Effect geluk op ziektes
 - C Verband geluk en genezingskans
 - D Verband geluk en voortijdig overlijden
- 1p **8** In alinea 8 lees je dat er onderzoek is gedaan naar de effecten van geluk op de levensduur van nonnen. In de tekst worden nog twee specifieke doelgroepen genoemd waarbij het verband tussen geluk en gezondheid onderzocht is.
→ Noteer de twee doelgroepen waar het om gaat.
- 1p **9** Hoe kun je de hoofdgedachte van deze tekst het beste weergeven?
- A Een gezonde levensstijl wordt bepaald door goede levensomstandigheden.
 - B Een goede levensverwachting is afhankelijk van de juiste gezondheidskeuzes.
 - C Een optimistische levenshouding heeft direct invloed op genezingsprocessen.
 - D Een positieve levensinstelling kan bevorderlijk zijn voor de levensverwachting.
- 1p **10** Wat is de functie van de laatste alinea van deze tekst?
- A een advies geven aan de lezer
 - B een afrondende conclusie geven
 - C een nieuw gegeven toevoegen
 - D een samenvatting geven
- 1p **11** Wat is het voornaamste doel van de schrijver met deze tekst?
De schrijver wil de lezer
- A duidelijk maken dat de overheid meer aandacht moet besteden aan geluk.
 - B ertoe aansporen om gezonde keuzes te maken in het leven.
 - C ervan overtuigen dat gelukkige mensen langer leven.
 - D informeren over de effecten van levensinstelling op levensverwachting.

Tekst 2

11p **12 Samenvattingsopdracht**

Vat de tekst 'In het oog van de camera van de baas' samen in maximaal 190 woorden.

Besteed daarbij alleen aandacht aan de volgende punten:

- 1 het probleem dat centraal staat in de tekst;
- 2 twee gevolgen van dit probleem;
- 3 twee voorwaarden waaraan een controle door een werkgever juridisch moet voldoen;
- 4 de vraag die de werkgever zich moet stellen bij een controle van de werknemer;
- 5 de mogelijke onduidelijkheid die bij die vraag optreedt;
- 6 de oplossing die Heleen Pool hiervoor ontwikkeld heeft;
- 7 een probleem bij deze oplossing;
- 8 de wens die Heleen Pool heeft;
- 9 het advies van Heleen Pool aan de werkgevers.

Maak er een samenhangend geheel van. Gebruik geen telegramstijl. Noem niet onnodig voorbeelden. Tel de woorden en zet het aantal onder de samenvatting. Zet de titel erboven.

Tekst 3

1p **13** Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?

Oikocredit wil

- A de lezer aansporen.
- B de lezer amuseren.
- C de lezer informeren.
- D de lezer overtuigen.
- E een mening geven.
- F gevoelens uitdrukken.

1p 14 De tekst bestaat uit vier delen.

“Ik weet wat mijn geld uitspookt. En jij?”
Doe de test

Of je nu spaart of belegt, in beide gevallen wordt je geld aan het werk gezet om rendement te maken.
De vraag is nu: weet jij wat je geld uitspookt? Hoe wordt jouw geld aan het werk gezet? Wellicht is dat voor jou geen vraag en weet je precies wat jouw geld uitspookt.
Echter, als je voelt dat er met deze vraag een spiertje bij je geraakt wordt, test jezelf dan eens volledig anoniem en zonder enige verplichting op investereninmensen.nl.

Doe de test op investereninmensen.nl
Aangeboden door Oikocredit,
al bijna 40 jaar succesvol met microkrediet.

OIKO CREDIT
investeren in mensen

Bij welk tekstdeel hoort de foto?

- A bij tekstdeel A
- B bij tekstdeel B
- C bij tekstdeel C
- D bij tekstdeel D

1p 15 Wat kun je volgens de tekst ontdekken op investereninmensen.nl?

- A dat Oikocredit anoniem geld belegt
- B dat Oikocredit met investeringen succesvol is
- C hoe beleggen een mooi alternatief voor sparen biedt
- D hoe met jouw geld rendement behaald wordt

Tekst 4

1p 16 Op welke wijze wordt het onderwerp van de tekst in alinea 1 ingeleid?

- A door een conclusie te trekken
- B door een pakkend verhaal weer te geven
- C door een samenvatting van de tekst te geven
- D door voor de tekst belangrijke vragen te stellen

1p 17 De alinea's 2 en 3 horen bij elkaar.

Welk kopje past het beste bij de alinea's 2 en 3 samen?

- A Afname van contant betalen
- B Gemakkelijker uitgeven van virtueel geld
- C Minder waard worden van geld
- D Ontwikkelingen in het betalingsverkeer

- 1p 18 De alinea's 4 en 5 horen bij elkaar.
Welk kopje past het beste bij de alinea's 4 en 5 samen?
A Gebrek aan inzicht
B Geschrokken door uitgaven
C Getriggerd door kortingen
D Gevoelig voor verleidingen
- 1p 19 "Ze vergelijkt het met vroeger (...)" (regel 25)
Welke vergelijking maakt Henriëtte Prast hier?
Ze geeft aan dat
A Franse francs en virtueel geld beide als speelgeld gezien kunnen worden.
B in Frankrijk net als in Nederland te gemakkelijk geld uitgegeven wordt.
C mensen nu te gemakkelijk geld uitgegeven net zoals vroeger.
D virtueel geld en buitenlands geld gemakkelijk uitgegeven worden.
- 2p 20 Gabriëlla Bettonville noemt in de tekst drie redenen waarom mensen nauwelijks een idee hebben waar hun geld aan uitgegeven wordt.
→ Noteer de drie redenen die Bettonville geeft.
- 1p 21 "Voor hen geldt hetzelfde als voor een derde van de Nederlandse huishoudens: ze zouden best willen weten waar hun geld blijft, maar ze vinden het niet belangrijk genoeg om er werk van te maken."
(regels 86-92)
→ Citeer het zinsgedeelte uit de alinea's 3 tot en met 5 waarin hetzelfde wordt beweerd.
- 1p 22 In de alinea's 6 en 7 worden Piet-Jan Ottenhof en Hanneke van der Werf genoemd.
Welke uitspraak past het beste bij deze personen?
Ottenhoff en Van der Werf zijn voorbeelden van mensen
A die behoren tot de huishoudens met een bovenmodaal inkomen en met name zijn gaan letten op kleine besparingen op hun uitgaven.
B die kritisch kijken naar hun uitgavenpatroon net als het merendeel van de Nederlanders.
C die net als een deel van de Nederlanders hun uitgaven niet heel belangrijk vinden, maar wel kritischer zijn gaan kijken naar hun uitgaven.
D die wat ouder zijn en daarom meer ervaring dan jongeren hebben in hoe ze met hun uitgaven om moeten gaan.

- 1p 23 Op welke wijze gebruikt de schrijfster de uitspraken van deskundigen in deze tekst?
- A Zij gebruikt ze om een verschijnsel te verklaren.
 - B Zij gebruikt ze vooral om haar eigen standpunt te onderbouwen.
 - C Zij laat merken het oneens te zijn met de uitspraken.
 - D Zij trekt de juistheid van de uitspraken in twijfel.
- 1p 24 Wat is het belangrijkste doel van de schrijfster met deze tekst?
De schrijfster wil de lezer
- A adviseren om meer inzicht te krijgen in zijn uitgavenpatroon.
 - B ervan overtuigen dat hij beter moet letten op zijn uitgaven.
 - C ervoor waarschuwen om niet te grote uitgaven te doen in deze tijd.
 - D informeren over hoe mensen met hun uitgaven omgaan.
- 1p 25 Hoe kun je de inhoud van alinea 8 het beste weergeven?
In alinea 8 wordt
- A een advies gegeven.
 - B een conclusie getrokken.
 - C een toekomstbeeld geschetst.
 - D een waarschuwing uitgesproken.
- 1p 26 Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?
- A Er is een groep mensen die de neiging heeft dingen te kopen die niet echt nodig zijn en die groep wordt steeds groter.
 - B Er zijn mensen die hun geld te gemakkelijk uitgeven, maar die mensen kijken tegenwoordig wel wat kritischer naar hun uitgavenpatroon.
 - C Uit onderzoek blijkt dat mensen tegenwoordig kritischer kijken naar hun uitgavenpatroon dan vroeger het geval was.
 - D Uit onderzoek blijkt dat ouderen en mensen die als kind geleerd hebben met geld om te gaan, bewuster met hun geld omgaan.

Kijk wat een ander doet

(1) Een grote groep Nederlanders houdt zijn inkomsten en uitgaven niet of onvoldoende bij. Met een digitaal huishoudboekje kun je je inkomsten en uitgaven gemakkelijk bijhouden. Er zijn verschillende gratis uitvoeringen. Op wijzeringeldzaken.nl/handige-hulpmiddelen/huishoudboekjes staat een overzicht van ruim twintig populaire digitale huishoudboekjes met informatie over de mogelijkheden en het gebruiksgemak. Een van de gratis digitale huishoudboekjes is AFAS Personal van het Nibud, waarmee het mogelijk is bankrekeningen te downloaden en papieren bonnetjes te scannen.

(2) Vul je gegevens in op nibud.nl/persoonlijkbudgetadvies en zie wat mensen in vergelijkbare omstandigheden gemiddeld uitgeven aan verzekeringen, wonen, kleding, vakanties en boodschappen. Zulke overzichtjes kun je soms ook vinden bij de digitale huishoudboekjes van banken. Vaak zijn die nog gedetailleerder. Dan zie je bijvoorbeeld wat iemand van jouw leeftijd en opleidingsniveau die in dezelfde provincie woont, besteedt aan boodschappen.

- 1p 27 “Een grote groep Nederlands houdt zijn inkomsten en uitgaven niet of onvoldoende bij.” (alinea 1)
→ Citeer een zin uit de alinea’s 1 tot en met 4 van de tekst ‘Enig idee wat die frappuccino’s kosten?’ waarin hetzelfde wordt beweerd.
- 1p 28 In de tekst ‘Kijk wat een ander doet’ wordt gesproken over verschillende soorten huishoudboekjes.
→ Leg uit wat het verschil is tussen de gratis digitale huishoudboekjes en de digitale huishoudboekjes van de banken.
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 10 woorden.

Schrijfofdracht

Het einde van het schooljaar is in zicht en in jullie klas deelt de mentor de rapporten uit. Over sommige rapporten is de mentor erg tevreden, maar andere stemmen hem minder gelukkig. Volgens jullie mentor zijn er leerlingen in de klas die meer tijd aan hun bijbaantje besteden dan aan hun schoolwerk, wat ten koste zou gaan van de cijfers.

Al snel ontstaat er in de klas een discussie over bijbaantjes. Veel leerlingen blijken een bijbaantje te hebben en de meeste leerlingen onderstrepen het belang van een bijbaantje: het geld dat ermee verdiend wordt, heeft men bijvoorbeeld hard nodig. Een leerling verwijst daarnaast naar de tekst 'Enig idee wat die frappucino's kosten?' en citeert de uitspraak van Gabriëlla Bettonville van het Nibud: "Als je zakgeld kreeg en als scholier een bijbaantje had, kun je later beter met geld omgaan." Daarom is het volgens deze klasgenoot ook belangrijk om een bijbaantje te hebben.

Toch zijn er ook kritische geluiden te horen. Iemand geeft aan dat zijn schoolwerk inderdaad te lijden heeft onder zijn bijbaantje. Als zijn baas belt of hij wil werken, terwijl er eigenlijk geleerd moet worden voor een belangrijke toets, kiest hij er toch vaak voor om te gaan werken. Ook vragen sommige leerlingen zich af of je inderdaad beter met geld om leert gaan door een bijbaantje: het geld dat binnenkomt, wordt namelijk vaak ook weer snel uitgegeven.

Je denkt nog eens over dit onderwerp na en besluit een artikel voor de schoolkrant te schrijven. In dit artikel, dat gelezen zal worden door leerlingen en docenten, ga je in op de vraag of bijbaantjes wel of niet nuttig zijn.

13p **29 Opdracht**

Schrijf het artikel voor de schoolkrant. Gebruik hierbij de gegevens van de tekst op de vorige bladzijde en de tekst 'Enig idee wat die frappuccino's kosten?'. Gegevens die niet in de opdracht vermeld staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in jouw artikel aandacht aan de volgende onderwerpen:

- de aanleiding voor het artikel: de discussie in de les;
- de inhoud van de discussie;
- een beschrijving van de situatie in jouw klas: geef aan hoeveel leerlingen een bijbaantje hebben en noem minimaal drie voorbeelden van het soort werk dat ze doen;
- een beschrijving van jouw eigen situatie: geef aan of je een bijbaantje hebt en leg uit waarom wel of niet;
- jouw mening over de vraag of bijbaantjes nuttig zijn of niet;
- twee argumenten voor deze mening, ontleend aan de voorgaande tekst, aan de tekst 'Enig idee wat die frappuccino's kosten?' en/of aan je eigen ervaring;
- een advies aan klasgenoten: wat kunnen ze doen om ervoor te zorgen dat hun schoolwerk niet onder een bijbaantje lijdt?

Maak er een samenhangend geheel van en zet er een passende titel boven.

Vermeld je naam en de klas waarin jij zit onder het artikel.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.

Nederlands CSE GL en TL

Centraal examen vmbo

Tijdvak 2

Opgaven

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vmbo,

Bij het centraal examen Nederlands GL en TL vmbo op woensdag 22 juni, aanvang 13.30 uur moet de volgende mededeling aan het begin van de zitting bij de kandidaten bekend zijn.

Op **pagina 9**, bij **vraag 27** is het citaat uit alinea 1 niet juist weergegeven.

“Een grote groep Nederlands houdt zijn inkomsten en uitgaven niet of onvoldoende bij.” (alinea 1)

moet vervangen worden door:

“Een grote groep Nederlanders houdt zijn inkomsten en uitgaven niet of onvoldoende bij.” (alinea 1)

Het College voor Toetsen en Examens
Namens deze, de voorzitter,

drs. P.J.J. Hendrikse